

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра вікової та педагогічної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 25 Психологія особистості

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність _____

053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

овітньо-професійна програма _____

Психологія

(назва спеціалізації)

освітній ступінь _____

бакалавр

(бакалавр/магістр)

інститут, факультет, _____

Психолого-природничий

(назва інституту, факультету,)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни *BK25 «Психологія особистості»* для здобувачів освітнього ступеня *бакалавр* галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки* спеціальності *053 Психологія* за освітньо-професійною програмою *Психологія*.

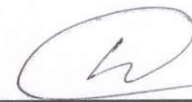
Мова навчання: українська

Розробник: **Назарець Л.М.** кандидат психологічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри вікової та педагогічної психології *

Протокол від « 27 » серпня 2019 року № 7

Завідувач кафедри
вікової та педагогічної психології

(підпис)

(проф. Павелків Р.В.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету за спеціальністю 053 Психологія

Протокол від “ 17 ” вересня 2019 року № 6

Голова навчально-методичної комісії

(підпис)

(Сяська І.О.)
(прізвище та ініціали)

© Назарець Л.М., 2019

© РДГУ, 2019

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань _____ (шифр і назва)	Обов'язковий компонент	
Модулів – 1	Спеціальність: _____ Освітньо-професійна програма _____	Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		3-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин –		5-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Освітній ступінь: _____	Лекції	
		20 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		8 год.	год.
		Лабораторні	
		8 год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	год.
Вид контролю:			
		залік	
Передумови для вивчення дисципліни (перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше): загальна психологія, практикум із загальної психології, історія психології			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу “Психологія особистості” полягає у у всебічному вивченні психології особистості як цілісної системи та індивідуально-психологічних відмінностей; розширенні, поглибленні та систематизації знань про психологію людини; формуванні вміння бачити і розв’язувати проблеми в особистісній сфері.

Завдання:

- з’ясування шляхів та змісту категоріального апарату;
- ознайомлення студентів з історичними аспектами становлення психології особистості;
- висвітлення основних підходів та теорій психології особистості у вітчизняній та зарубіжній психології;
- ознайомлення студентів з соціально-психологічними характеристиками особистості та психологічними методиками їх вивчення;
- формування вміння викорисовувати психологічні знання при організації роботи практикуючого психолога.

3. Очікувані результати навчання (базуються на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, та деталізуються)

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні визначення особистості, її структурні компоненти,
- методи досліджень і оцінювання в психології особистості,
- напрямки теорії особистості,
- основні поняття диференційної психології, загальні принципи диференційно-психологічного аналізу,
- індивідуальну специфіку психічних, емоційних і регулятивних процесів, параметри індивідуальності людини, компоненти індивідуального стилю діяльності,
- особистісні відмінності, статеві й гендерні відмінності, соціоекономічні, соціокультурні, расові та етнічні відмінності,
- типології та класифікації індивідуальних відмінностей.

вміти:

- оперувати понятійно-категоріальним апаратом психології особистості та диференційної психології;
- визначати основні структурні компоненти особистості та індивідуальні відмінності, особливості перебігу психічних процесів, темперамент, характер та їх індивідуальні прояви;
- визначати стильові особливості діяльності; види і рівні особистісних відмінностей.
- визначати основні структурні компоненти особистості, внутрішні та зовнішні детермінанти розвитку і поведінки,
- діагностувати й враховувати індивідуальні відмінності особистості,
- використовувати психодіагностичні методики для дослідження особистості.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Особистість у вимірах психологічної науки

Тема 1. Загальне уявлення про особистість у психології

Становлення проблеми особистості в психології. Загальна характеристика поняття “особистість”. Співвідношення змісту понять “людина”, “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”. Методологічні та теоретичні принципи дослідження особистості. Принципи системності, цілісності, детермінізму й розвитку. Феноменологія й динаміка особистості. Поняття особистості в загальній та соціальній психології, соціології. Багатомірна цілісна модель особистості. Методи досліджень і оцінювання в психології особистості. Анамнестичний метод (біографічний), спостереження, експериментальний метод, тестування, інтерв'ю, бесіда, аналіз продуктів діяльності, контент-аналіз, кореляційний метод.

Тема 2. Психологічна структура особистості

Аналіз різноманітних підходів до визначення структури особистості як біологічної і соціальної істоти. Суть емпіричного та теоретичного способів побудови структури особистості (В.С.Мерлін, К.К.Платонов). Шляхи вирішення структури особистості (Б.Г.Ананьєв, М.І.Алексеева, Г.С.Костюк, В.М.Мясіщев, П.А.М'ясоїд, С.Л.Рубінштейн, Л.М.Фрідман, Н.І. Шевандрін). Співіснування різних підходів до структури особистості як наслідок багатогранності феномену особистість. Основні компоненти та система властивостей особистості. Провідні концепції структури особистості. Спрямованість як системоутворюючий чинник структури особистості.

Тема 3. Класичні та сучасні теорії особистості

З.Фрейд. психосексуальні стадії розвитку особистості. Основні положення ортодоксального психоаналізу щодо природи людини. Перегляд психодинамічної теорії в індивідуальній психології А.Адлера та аналітичній психології К.Юнга. Его-психологія та пов'язані з нею напрямки в теорії особистості. Теорія Е. Еріксона. Его-психологія як результат розвитку психоаналізу. Психосоціальні стадії розвитку особистості. Теорія особистості Е.Фромма, основні концепції й принципи. Соціокультурний підхід К.Хорні. Персонологічний напрямок А.Маслоу про ієрархію потреб і мотивацію. Дефіцитарна мотивація й мотивація зростання. Основні положення гуманістичної психології щодо природи людини. Феноменологічний напрямок у теорії особистості. Позиція К.Роджерса. Керівний мотив і тенденція до актуалізації. “Я”-концепція. Проблема повноцінно функціонуючої особистості. Точка зору Роджерса на природу людини. Нові перспективи у розвитку персонології. Підходи до вивчення особистості у вітчизняній психології (діяльнісний підхід, системний підхід, інтегральний підхід).

Тема 4. Особливості розвитку особистості

Проблема співвідношення біологічного та соціального в особистості. Особистість як біосоціальна (генетичний план аналізу) та соціальна (змістовний план аналізу) сутність. Поняття “соціалізація” та “індивідуалізація” особистості. Процес розвитку особистості як єдність соціалізації та індивідуалізації. Механізми реалізації процесів соціалізації та індивідуалізації. Вплив різних факторів на процес соціалізації. Зовнішньо та внутрішньо обумовлені характеристики особистості. Рушійні сили психічного розвитку. Зовнішні та внутрішні фактори і передумови психічного розвитку особистості. Рівні психічного розвитку: рівень актуального розвитку, рівень найближчого розвитку. Критерії розвинутої особистості. Розвиток особистості та її життєвий шлях. Психологічний вік особистості та особистісна регуляція часу. Вікова динаміка самореалізації особистості. Діалектична єдність процесів адаптації, саморозвитку, самореалізації в оптимальному розвитку особистості. Стійкість особистості й проблема адаптації.

Тема 5. Мотивація та спрямованість особистості

Особистісний сенс. Поняття про мотивацію. Мотиви, Види мотивів. Загальна будова мотиваційної сфери особистості. Характеристика мотиваційної сфери: розвиненість, гнучкість, ієрархізованість. Полімотивація діяльності. Мотиваційний конфлікт. Роль мотивів у регуляції поведінки особистості. Інтереси як мотиви особистості. Види та особливості інтересів. Формування інтересів. Потреба як головний мотиваційний фактор і джерело активності особистості. Характерні особливості особистості. Види потреб. Потреба в самостверженні, самовизначенні та самоактуалізації. Формування та розвиток потреб у дітей. Творча активність особистості. Поняття про ціннісні орієнтації. Ідеали і переконання. Світогляд особистості. Ідеали, цінності, ціннісні орієнтації, соціальні установки, інтереси. Соціальні ролі та статус особистості.

Тема 6. Самосвідомість і самооцінка особистості

Самосвідомість як особлива форма свідомості людини. Функції та компоненти самосвідомості. Розвиток самосвідомості. Я-концепція: визначення і функції. Складові Я-концепції. Формування Я-концепції. Класифікація образів-Я. Поняття ідентичності в психології. Соціальна та особистісна ідентифікація. Самооцінка особистості. Вплив самооцінки на пізнавальну сферу особистості. Особливості самооцінки дітей дошкільного та шкільного віку. Самооцінка та рівень домагань. Локус контролю. Дезадаптація як наслідок неадекватної самооцінки. Шляхи формування адекватної самооцінки.

Тема 7. Емоційно-вольова сфера особистості

Характеристика емоцій особистості. Роль і функції емоцій у керуванні поведінкою та діяльністю. Прикладна роль емоцій. Комунікативні емоції. Інтелектуальні емоції. Характеристика емоційних станів, що виникають у процесі діяльності. Фізіологія стресу. Емоційні властивості людини. Розуміння емоцій інших людей. Керування емоціями. Емоційна компетентність особистості. Ідентифікація емоцій. Емоційно зумовлена поведінка. Емоційні типи. Вікові і статеві особливості емоційної сфери особистості. Характеристика емпатичної особистості. Емоційні та неемоційні особистості та їх характеристика. Емоції при паталогії. Вольова регуляція поведінки. Розвиток волі у людини.

Тема 8. Типологія особистості

Поняття типу в психології. Критерії класифікацій та типологій. Конституційна типологія (астенік, пікнік, атлет, диспластик). Сенсорна типологія. Візуали, аудіали, кінестетики, нейтралі. Типологія особистості за К.-Г.Юнгом (інтроверти, екстраверти). Типологія особистості А. Міллера (редукціоніст, схематизатор, гностик, романтик). Типологія Г.Олпорта (теоретична особистість, економічна особистість, естетична особистість, соціальна особистість, політична особистість, гелігійна особистість). Психогометрична типологія Деллінгера. Функціональна типологія: поведінкові стратегії індивідуальності. Феноменологія людських відмінностей. Основні поняття диференційної психології. Передумови розвитку вчення про відмінності між людьми.

Тема 9. Індивідуально-психологічні особливості особистості

Природа індивідуальних відмінностей. Вікові індивідні властивості та особистість. Загальне уявлення про характер. Природа характеру. Характер і темперамент. Риса характеру. Типологія характеру. Акцентуація рис характеру. Формування характеру. Людина й ситуація. Особливості реагування на стрес. Стиль життєсприйняття і життєтворчості. Сучасні типології темпераменту. Природа темпераменту. Характеристика класичних типів темпераменту. Психологічні критерії темпераменту. Поняття про індивідуальний стиль діяльності. Особистісні типи. Поняття про здібності. Природа здібностей. Здібності і задатки. Види здібностей. Рівні здібностей. Талант. Геніальність. Обдарованість.

Тема 10. Особистість у професійній діяльності

Життєва позиція особистості. Особистісна динаміка професійного розвитку. Кризи особистісного і професійного розвитку. Самоактуалізована особистість. Розвиток конкурентноспроможної особистості в сучасному суспільстві. Досягнення особистості. Вчинок як характеристика особистості. Стиль та спосіб життя. Продуктивність особистості. Самореалізація та вдосконалення особистості. Характеристика самоактуалізованої особистості. Праця в житті особистості. Продуктивна особистість.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Особистість у вимірах психологічної науки												
Тема 1. Загальне уявлення про	6	2	2			2	6	2				4

особистість у психології												
Тема 2. Психологічна структура особистості	4	2				2	4					4
Тема 3 Класичні та сучасні теорії особистості	6	2				4	6	2				4
Тема 4. Особливості розвитку особистості	6	2	2			2	6		2			4
Тема 5. Мотивація та спрямованість особистості	4	2				2	4					4
Тема 6. Само-свідомість і самооцінка особистості	6	2		2		2	6			2		4
Тема 7. Емоційно-вольова сфера особистості	6	2		2		2	6					6
Тема 8. Типологія особистості	4	2				2	4					4
Тема 9. Індивідуально-психологічні особливості особистості	8	2	2			4	8			2		6
Тема 10. Особистість у професійній діяльності	4	2				2	4					4
Разом за змістовим модулем 1	54+2	20	6	4	2	24	54	4	2	4		44
Усього годин	54+4	20	6	4	2	24	54	4	2	4		44

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальне уявлення про особистість у психології	2
	Разом	2

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості розвитку особистості	2
2	Індивідуально-психологічні особливості особистості	2
	Разом	4

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самосвідомість і самооцінка особистості	2
2	Емоційно-вольова сфера особистості	2

Разом	4
-------	---

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальне уявлення про особистість у психології	2
2	Психологічна структура особистості	2
3	Класичні та сучасні теорії	4
4	Особливості розвитку особистості	2
5	Мотивація та спрямованість особистості	2
6	Самосвідомість і самооцінка особистості	2
7	Емоційно-вольова сфера особистості	2
8	Типологія особистості	2
9	Індивідуаль-но-психологічні особливості особистості	4
10	Особистість у професійній діяльності	2
Разом		24

10. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особистість у вимірах психологічної наук	2
Разом		2

11. Засоби діагностики результатів навчання (засобами оцінювання та методами демонстрування результатів можуть бути:

- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

12. Критерії оцінювання результатів навчання. Визначити за допомогою якісних критеріїв мінімальний пороговий рівень оцінки і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку. Зазначити використовувану числову (рейтингову) шкалу.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Залік	Сума
Змістовий модуль 1										40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
4	4	3	4	4	4	4	4	4	4		

14. Методичне забезпечення

Під час проведення лекційних та практичних занять з «Психології особистості» впроваджувалися такі інноваційні педагогічні технології навчання:

1. Технологія збагачення, що передбачає використання активних методів навчання:

- а) проблемні ситуації;
- б) метод дискусій;
- в) метод доведення.

2. Діалогові технології, пов'язані зі створенням сприятливого комунікативного середовища:

- а) комунікативно-діалоговий метод;
- б) бесіда;
- в) лекція-розповідь.

3. Тренінгові технології, що сприяють формуванню певних вмінь та навичок:

- а) ділові ігри;
- б) рольові ігри;
- в) розвивальні вправи;
- г) тренінгові вправи.

4. Комп'ютерні технології, що реалізуються за допомогою різноманітних комп'ютерних програм:

- а) інформаційних;
- б) навчальних;
- в) діагностичних;
- г) контролюючих.

5. Технологія вільного навчання, яка передбачає використання особистісно-орієнтованого підходу у навчанні:

- а) індивідуальні бесіди;
- б) індивідуальні консультації;
- в) навчання за індивідуальним планом.

15. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Базова

1. Абульханова –Славская К.А. Деятельность и психология личности. – М.: Наука, 1980. – 335с.
2. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания.-Л.,1968.
3. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания.-М.,1977.
4. Асмолов А.Г. Психология личности.- М.: Изд-во Моск. ун-та,1990. – 367 с.
5. Берис Р. Развитие Я-концепции и воспитание.-М.,1986.
6. Бех І.Д. Від волі до особистості. – К., 1995. – 480 с.
7. Блюм Дж. Психоаналитические теории личности.-М.,1999.-224 с.
8. Василюк Ф.Е. Психология переживания: Анализ преодоления критических ситуаций.-

М.,1984.

9. Василюк Ф.Е. Психологические механизмы мотивации человека. – М., 1990. – 228 с.
10. Дружинин В.Н. Психология общих способностей.-СПб.,1999.
11. Егорова М.С. Психология индивидуальных различий.-М.,1997.
12. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Радянська школа, 1989. – 608 с.
13. Либин А.В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций.-М.,1999.-532 с.
14. Леонгард К. Акцентуирование личности.-К.,1981.
15. Леонтьев Д.А. Очерки психологии личности. - М.: НПО “МОДЕК”,1983. – 348 с.
16. Мир индивидуальности.-Смоленск,1995.
17. Психология личности: М.,1980.
18. Стиль человека: психологический анализ / под ред. А.В.Либина.-М.,1998.-310 с.
19. Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии.-М.,1986.
20. Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности.-М.,1998.-512 с.
21. Штерн В. Дифференциальная психология и её методические основы.-М.,1998.
22. Хьел Л., Зиглер Д. Теории личности.-СПб.,2000.-608 с.

Допоміжна

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии.-М.,1995.
2. Бердяев Н.А. О человеке, его свободе и духовности: Избр. труды. – М., 1990.
3. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание: - М.: Прогресс, 1986. – 422 с.
4. Кон И.С. Психология ранней юности. – М.: Просвещение, 1989. – 255 с.
5. Кон И.С. В поисках себя: Личность и ее самосознание. М.: Политиздат, 1984. – 334 с.
6. Лисина М.И. Общение, личность и психика ребенка. –М.: НПО “МОДЕК”, 1997 –126с.
7. Ломов Б.Ф. Личность в системе общественных отношений. – М.: Изд-во УРАО. –428 с.
8. Магун В.С. Потребность и психология социальной деятельности. – Л.: Наука, 1983. – 175 с.
9. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности.-М.,1991.
10. Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Основы психологической антропологии. Психология человека: введение в психологию субъективности.-М.,1995.
11. Фрейд З. Вступ до психоаналізу. – К., 1998.
12. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции.-М.,1991.
13. Фромм Э. Душа человека. – М., 1992.
14. Фромм Э. Бегство от свободы.-М.,1990.
15. Хорни К. Ваши внутренние конфликты.-СПб.,1997.
16. Цукерман Г.А., Масшеров Б.М. Психология саморазвития.-М.,1995.
17. Юнг К.Г. Психологические типы.-М.,1995.
18. Юнг К.Г. Тэвистокские лекции. Аналитическая психология: её теория и практика.- К.,1995.
19. Асмолов А.Г. Личность как предмет психологического исследования. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984.
20. Варій М.Й. Загальна психологія: Підручник : Для студ. психол. і педагог. спеціальностей. - К.: «Центр учбової літератури», 2007.
21. Грановская Р.М. Элементы практической психологии. - СПб.: Речь, 2003.
22. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. - М., Политиздат, 1975.
23. Реан А.А. Психология и психодиагностика личности. Теория, методы исследования, практикум/ Артур Реан. - СПб.: Прайм-еврознак, 2006.
24. Петровский В.А. Личность в психологии: парадигма субъективности. - Ростов на Дону: Феникс, 1996.